RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VOORZITTER VAN DE IXe KAMER

A R R E S T

nr. 232.199 van 15 september 2015
in de zaak A. 216.899/IX-8704

In zake: Sofiane BOUKHARI
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Christophe Vangeel
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Lange Lozanastraat 24
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

de VZW ZAVENTEMS VRIJ ONDERWIJS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Günther L'heureux
kantoor houdend te 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe
Gulledelle 96 bus 3
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

1. De vordering, ingesteld op 9 september 2015, strekt tot de schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid van de tenuitvoerlegging van de beslissing van de door de vzw Zaventems Vrij Onderwijs ingestelde beroeps-commissie van 28 augustus 2015 "dat het [aan Sofiane Boukhari toegekende] B attest behouden wordt".

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een nota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 15 september 2015, om 10.30 uur.

Kamervoorzitter Geert Van Haegendoren heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Christophe Vangeel, die verschijnt voor de verzoekende partij en advocaat Günther L'heureux, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Luc Vermeire heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. Verzoeker volgt tijdens het schooljaar 2014-2015 het tweede jaar van de tweede graad elektromechanica TSO.

3.2. Op het einde van het schooljaar behaalt verzoeker een jaartotaal van 51,4% met zes tekorten, namelijk voor aardrijkskunde (48,6%), Nederlands (40,1%), wiskunde (40,6%), toegepaste chemie (46,8%), elektriciteit (47,3%) en toegepaste fysica (48,5%).

De deliberererende klassenraad beslist op grond van de voormelde jaartekorten en het algemeen zwak jaarresultaat om verzoeker een oriënteringsattest B toe te kennen, met clausulering voor ASO, TSO en KSO.

3.3. Overleg met de directie leidt niet tot een nieuwe convocatie van de klassenraad, zodat verzoeker zijn bezwaren richt aan de beroepscommissie.

Hij voert bij de beroepscommissie aan dat hij “volgend jaar in 5ELM slechts 2u Nederlands en 3u Wiskunde meer heeft en het specifiek gedeelte uitgebreider wordt (19u, 4u elektriciteit, 8u mechanica, 7u elektromechanische processen)” en dat er geen rekening mee wordt gehouden dat hij voor dit gedeelte veel beter scoort. Hij merkt op dat enkel inzoomen op de slechte resultaten niet volstaat, maar dat men ook de goede in rekening dient te brengen. Voor fysica en chemie kunnen de tekorten geen gevolgen hebben in 5ELM omdat deze vakken dan niet meer tot het lessenpakket behoren. Ook dit element dient in rekening te worden gebracht.

Verzoeker wijst de beroepscommissie vervolgens erop dat het “belangrijkste element” van het schooljaar geen enkele aandacht krijgt in de beslissing van de klassenraad, namelijk dat hij in september werd geslagen door een leerkracht en het slachtoffer werd van xenofobie. Verzoeker gaat uitvoerig in op dit incident en de moeizame wijze waarop de school aan zijn klachten gevolg gaf – of vooral geen gevolg gaf, niettegenstaande herhaalde meldingen aan het CLB en een “hallucinante vergadering” met het CLB en de directeur. Er werd regelmatig maar vruchteloos door verzoekers moeder aangedrongen op een interventie van de directie en de klastitularis aangezien het evident was dat verzoeker zich verre van goed voelde in een les waar hij nog steeds wordt geconfronteerd met een racistische en agressieve leerkracht. Deze negatieve impact liet zich ook voelen in de andere lessen waar alle motivatie bij verzoeker verdween. Op geen enkele manier werd er gevolg gegeven aan dit verzoek. De klastitularis werd niet op de hoogte gebracht van de fysieke geweldplegingen. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat de volledige klassenraad op de hoogte was van de feiten en hiermee rekening heeft gehouden.

Verzoeker merkt nog op dat hij ook lastig gevallen werd door een andere leerkracht, die hem behandelde en bestempelde als een idioot en hem vernederde voor zijn klasgenoten.

Net deze twee leerkrachten gaven wiskunde, elektriciteit, Nederlands en aardrijkskunde.

Verzoeker gaat in het beroepschrift vervolgens in op de aangeboden remediëring voor Nederlands, die volgens hem onzinnig verliep.

Aangezien het niet anders kon dan dat deze omstandigheden een bijzondere invloed hebben gehad op de resultaten vraagt verzoeker dat deze "dan ook in rekening [dienen] te worden gebracht en niet voor de zoveelste keer dit jaar onder de mat te worden geveegd".

3.4. De beroepscommissie beslist op 28 augustus 2015 dat het B-attest behouden blijft, en dit op grond van de volgende motivering:

> "• De deliberererende klassenraad oordeelt in het belang van de leerling, voor wie succeservaring wenselijk is. Verder gaan in TSO lijkt te moeilijk.
> • Nederlands blijft belangrijk als basisvorming en is essentieel voor succes in alle vakken.
> • Een goed basis voor wiskunde is onmisbaar in elke technische richting.
> • De klassenraad oordeelt leerlinggericht en toekomstgericht en steunt daartoe op het geheel van de prestaties en het totaalbeeld van de leerling.
> • Met zes jaartekorten zijn slaagkansen in het vervolgonderwijs TSO uiterst klein. Mislukking zou demotiverend zijn. Succeservaring is belangrijk en opent toekomstperspectief.
> • Kunnen terugvallen op een goede basis voor fysica en chemie blijft belangrijk voor 5ELM. Die basis is onvoldoende aanwezig. (cf leerplandoelstellingen)
> • Betreft de relationele moeilijkheden: de school heeft bemiddelende, herstelgerichte gesprekken georganiseerd met alle actoren. Directie, klastitularis, leraren en CLB zijn steeds beschikbaar geweest voor een open, sereen, beluisterend gesprek. Er is ook meermaals overleg geweest.
> • Als gastvrije, multiculturele school is het welbevinden van elke leerling op onze school, conform ons opvoedingsproject, een prioritair aandachtspunt. Naar Sofiane toe hebben wij ons steeds welwillend opgesteld. Naar externen en naar Sofiane was er steeds bereidheid tot gesprek.

• Remediëring voor Nederlands is al vlug belangrijk gebleken. Om organisatorische redenen was het voor de school onmogelijk om een betere oplossing te vinden dan de geboden taallessen.
• Voor Sofiane, zoals voor elke andere leerling, was het lesmateriaal en leerstofoverzicht beschikbaar."

IV. Ontvankelijkheid van de vordering

Exceptie

4.1. De verwerende partij werpt op dat verzoeker het beroep bij de beroepscommissie een dag te laat heeft ingesteld, zodat het georganiseerd administratief beroep niet ontvankelijk is uitgeput en de Raad van State evenmin nog ontvankelijk kan worden geadieerd. Zij wijst erop dat de omstandigheid dat de beroepscommissie zich toch nog heeft uitgesproken niet kan betekenen dat zij haar bevoegdheid heeft herwonnen en aan de laattijdigheid heeft verzaakt.

Beoordeling

4.2. Vooralsnog bestaat er geen noodzaak om over de door de verwerende partij opgeworpen ontvankelijkheidsexceptie uitspraak te doen. Een onderzoek van en een uitspraak erover zouden alleen nodig zijn indien de grondvoorwaarden voor het toewijzen van de vordering tot schorsing vervuld zijn, wat, zoals hierna zal blijken, niet het geval is.

V. Herinnering aan de schorsingsvoorwaarden

5. Krachtens artikel 17, §§ 1 en 4, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State kan tot schorsing van de tenuitvoerlegging bij uiterst dringende noodzakelijkheid slechts worden besloten onder de dubbele voorwaarde dat minstens één ernstig middel wordt aangevoerd dat de nietigverklaring van de akte of het reglement *prima facie* kan verantwoorden en dat een uiterst dringende noodzakelijkheid voorhanden is die onverenigbaar is met de behandelingstermijn van de gewone vordering tot schorsing.

VI. Uiterst dringende noodzakelijkheid

6. Verzoeker beroept zich terecht op de vaste rechtspraak van de Raad van State die stelt dat het dreigend verlies van een schooljaar een nadeel uitmaakt dat binnen een gewone schorsingsprocedure niet tijdig zal kunnen worden gekeerd.

VII. Ernst van het middel

Uiteenzetting van het middel

7. In een "eerste" maar ook enig middel voert verzoeker in het inleidend verzoekschrift de schending aan "van de motiveringsplicht, van het redelijkheidsbeginsel en van artikel 115/6, §4 van de Codex Secundair Onderwijs en de artikels 5,§5 en 37, §2 van het besluit van 19 juli 2002 van de Vlaamse regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs".

Verzoeker licht de aangevoerde schendingen toe als volgt:

> "1.1. De bestreden beslissing geeft geen globale beoordeling, houdt geen rekening met de ingeroepen elementen en faalt in zijn motivering.
> 1.2. De aangevochten beslissing beantwoordt geen enkele van de opgeworpen elementen op een aanvaardbare manier en beperkt zich tot vage formuleringen die weinig ter zake zijn.
> 1.3. Het manifeste probleem met de racistische en tirannieke leerkrachten wordt terzijde geschoven met de eenvoudige mededeling dat men beschikbaar was voor een gesprek, maar gaat op geen enkele manier in op de uitzonderlijke omstandigheid die deze problematiek uitmaakt en wat de impact ervan op de resultaten van verzoeker kan of moet zijn.
> Afgezien van het pedagogische aspect, het veroorzaakte psychische leed en de schade aan de schoolcarrière van de heer Sofiane Boukhari, moet er toch eveneens gewezen worden op de bepalingen van het Vlaams decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid dat van toepassing is op het onderwijs en dat intimidatie als één van de vormen van discriminatie aanmerkt. Intimidatie wordt in het decreet gedefinieerd als ongewenst gedrag in verband met een beschermd kenmerk dat tot doel of gevolg heeft dat de waardigheid van een persoon wordt aangetast en een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd (artikel 17, §1).

Verzoeker is een heel jaar voor idioot uitgemaakt, genegeerd en zelfs slachtoffer geworden van fysiek geweld. Men kan dit niet zomaar naast zich neerleggen met alle bewijzen die momenteel op tafel liggen (zie verklaringen leerlingen stuk 5). Er werd omtrent de feiten ook klacht neergelegd bij de politie.
1.4. Er wordt geen uitleg gegeven over hoe de afname van het aantal uren waarop verzoeker minder scoorde een impact heeft op de interpretatie van de resultaten, net zomin als men de positieve resultaten – m.n. voor de richtingspecifieke vakken – mee betrokken heeft in de besluitvorming.
1.5. Zonder ook maar enigszins te verduidelijken over welke leerplandoelstellingen men het heeft, poneert men dat een basis voor fysica en chemie belangrijk blijft, hoewel deze vakken niet meer terugkeren in 5ELM.
1.6. Het feit dat verzoeker een globaal slaagcijfer heeft en de vakken waarop hij wel goed scoort in belang toenemen in de richting 5 ELM blijft eveneens onbesproken.
1.7. De volstrekte afwezigheid van enige remediëring voor de diverse vakken waarvoor verzoeker het moeilijk had, wordt zelfs niet besproken in de beslissing.
Het toch wel fundamentele probleem m.b.t. de remediëring die verzoeker wel kreeg voor het vak Nederlands (als enige vak) waarbij de leerling remediëring kreeg net tijdens de uren Nederlands (alsook Aardrijkskunde) en hij dus steeds een nieuwe achterstand opliep, wordt eenvoudigweg terzijde geschoven met een organisatorische reden.
1.8. Dat verzoeker de nota's pas helemaal op het einde van het jaar heeft gekregen ondanks diverse vragen, blijft eveneens onbesproken in de bestreden beslissing, net zoals de door verzoeker aangekaart clausulering en voorgestelde richtingen van Informatica en Vliegtuigtechnieken."

Beoordeling

8. Verzoeker vernoemt onder meer als geschonden "artikel 115/6, §4 van de Codex Secundair Onderwijs en de artikels 5,§5 en 37, §2 van het besluit van 19 juli 2002 van de Vlaamse regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs" en het redelijkheidsbeginsel, maar hij komt in de toelichting bij het middel met geen woord terug op de aangevoerde bepalingen en het aangevoerde beginsel.

In zoverre is het middel minstens in de huidige stand van de procedure onontvankelijk: het volstaat immers niet een rechtsregel geschonden te noemen, ook moet worden uitgelegd waaróm het bestuur met het bestreden besluit die regel heeft miskend. Zeker in een procedure bij uiterst dringende noodzake-

lijkheid valt het de verzoeker toe de schending van de aangevoerde regels adequaat uit te werken en de Raad van State niet tot giswerk te verleiden.

Het middel wordt bijgevolg nog enkel onderzocht onder de invalshoek van een schending van de materiëlemotiveringsplicht.

9.1. De voornaamste grief van verzoeker betreft het antwoord van de beroepscommissie op zijn bezwaren met betrekking tot “de racistische en tirannieke leerkrachten”. Volgens verzoeker zijn het gedrag van de bedoelde twee leerkrachten én de wijze waarop de school met die problematiek tijdens het schooljaar is omgegaan eraan debet dat zijn resultaten tegenvallen.

Ook zou aan de aangeboden remediëring één en ander schorten.

De beroepscommissie zou op die grieven niet afdoende hebben geantwoord.

9.2. Verzoeker erkent daarmee echter wel de objectieve vaststelling dat zijn resultaten niet goed zijn. Het gaat om vier jaartekorten bij de geviseerde leerkrachten. Van geen enkel toegekend cijfer wordt door verzoeker in twijfel getrokken dat het overeenkomstige examen speciaal voor hem gefabriceerd is, niet objectief zou zijn of niet correct verbeterd is, laat staan dat hij poogt daarvan het bewijs te leveren. De jaartekorten toegepaste chemie en toegepaste fysica betwist hij inhoudelijk helemaal niet.

Verzoeker heeft de beroepscommissie ook niet verzocht om hem bijkomende proeven toe te staan, om reden dat de behaalde resultaten geen correct beeld zouden geven van zijn kennen en kunnen.

9.3. In dat verband zij eraan herinnerd, zoals de Raad van State bij herhaling wijst, dat wat verzoeker aanvoert, mogelijk kan aantonen dat de school mede aansprakelijk is voor het minder gunstig resultaat, maar niet vermag aan te

tonen dat dit resultaat ten onrechte als minder gunstig werd beschouwd. Immers, één zaak is of een leerling bewezen heeft de van hem verlangde kennis en kunde te bezitten, een andere, als hij die kennis en kunde niet blijkt te bezitten, wie daarvoor de schuld draagt. Deze laatste kan diegene zijn die hem op het examen heeft voorbereid door bij die voorbereiding in gebreke te blijven. Zulks betekent dat, indien een leerling de school terecht verwijt niet te zijn opgetreden tegenover laakbaar gedrag van het onderwijzend personeel of geen passende begeleidingsmaatregelen te hebben voorgesteld, dat op zijn hoogst kan betekenen dat de school schuld of mede schuld draagt aan het minder gunstige eindresultaat van de leerling, maar niet dat dat resultaat gunstiger wordt.

De Raad van State ziet met andere woorden niet dadelijk hoe een eventuele tekortkoming in de pedagogische begeleiding tijdens het schooljaar er toe moet leiden voorbij te zien aan de zes jaartekorten en het uiteindelijke studieresultaat als beter te evalueren dan wat er is geleverd, laat staan dat van de weeromstuit aan de leerling, welke ook zijn studieresultaten mogen zijn, ter genoegdoening maar een A-attest of een B-attest met beperkte clausulering verleend moet worden.

9.4. Wat voorafgaat lijkt voorlopig tot het besluit te leiden dat verzoeker in zoverre zonder belang is bij het middel. Zelfs indien de beroepscommissie op de grief omtrent het gedrag van de leerkrachten of de gebrekkige remediëring niet of niet afdoende zou hebben geantwoord, ziet de Raad vooralsnog niet welk belang verzoeker erbij heeft om dit te horen vaststellen.

9.5. In zoverre is het middel niet ernstig.

10.1. Verzoeker, die de beroepscommissie verwijt zich in vage formuleringen uit te drukken, gaat zijnerzijds ook niet in detail in op zijn grief dat die commissie in de bestreden beslissing geen globale beoordeling geeft en niet ingaat op “de afname van het aantal uren waarop verzoeker minder scoorde” of op de positieve resultaten voor de richtingspecifieke vakken.

Verzoeker verliest op het eerste gezicht uit het oog dat de beroepscommissie hem een B-attest toekent. Dit attest vermeldt dat verzoeker het leerjaar met vrucht beëindigd heeft, wat betekent dat de beroepscommissie oordeelt dat verzoeker, ongeacht de door hem behaalde jaartekorten, de doelstellingen van de tweede graad op voldoende wijze heeft bereikt, geslaagd is en een getuigschrift van de tweede graad van het secundair onderwijs hiervoor krijgt. In de huidige stand van de procedure weerspreekt dit volgens de Raad van State dat de beroepscommissie zou hebben geoordeeld zonder zicht op het volledige leerlingendossier en zonder naast de tekorten ook de gunstige resultaten mee in overweging te hebben genomen.

10.2. Ook de Raad van State, die zich over de resultaten van verzoeker geen eigen oordeel te vormen heeft, moet bijgevolg uitgaan van de premisse dat verzoeker voor de tweede graad geslaagd is.

Uit het verzoekschrift kan worden afgeleid dat verzoeker liefst zijn studies zou vervolgen in ‘5ELM’, dat is het eerste jaar van de derde graad elektromechanica, of desnoods in informatica of vliegtuigtechnieken.

Dat verzoeker niet vrij is eender welke vervolgrichting aan te vatten, maar een B-attest met bijzonder ruime clausulering krijgt, motiveert de beroepscommissie op de volgende gronden:

> “• Nederlands blijft belangrijk als basisvorming en is essentieel voor succes in alle vakken.
> • Een goed basis voor wiskunde is onmisbaar in elke technische richting.
> • De klassenraad oordeelt leerlinggericht en toekomstgericht en steunt daartoe op het geheel van de prestaties en het totaalbeeld van de leerling.
> • Met zes jaartekorten zijn slaagkansen in het vervolgonderwijs TSO uiterst klein. Mislukking zou demotiverend zijn. Succeservaring is belangrijk en opent toekomstperspectief.
> • Kunnen terugvallen op een goede basis voor fysica en chemie blijft belangrijk voor 5ELM. Die basis is onvoldoende aanwezig. (cf leerplandoelstellingen).”

In de mate verzoeker aanvoert dat de commissie, zonder ook maar enigszins te verduidelijken over welke leerplandoelstellingen men het heeft, poneert dat een basis voor fysica en chemie belangrijk blijft, hoewel deze vakken niet meer terugkeren in 5ELM, toont hij niet aan waarom dit een clausulering uitsluit, gelet op de andere aangehaalde motieven.

De overige overwegingen – en in het bijzonder die met betrekking tot het belang van het Nederlands als basisvorming, het belang van wiskunde en de ontbrekende slaagkansen in het vervolgonderwijs voor een leerling met zes jaartekorten in het tweede jaar van de tweede graad – die verzoeker in de toelichting bij het middel *in se* niet weerspreekt, kunnen *prima facie* de clausulering ASO en TSO verantwoorden. Of deze motieven ook de clausulering KSO verantwoorden, lijkt een vraag te zijn die buiten het door verzoeker gevorderde ligt.

11. Met betrekking tot de grief dat verzoeker de nota's – niet is gepreciseerd welke, aangenomen zij dat nota's voor Nederlands en aardrijkskunde zijn bedoeld – pas helemaal op het einde van het jaar heeft gekregen, ondanks diverse vragen, zij vastgesteld dat in het bezwaar bij de beroepscommissie enkel wordt gesteld dat verzoeker bij de betrokken leraar samenvattingen van de cursussen diende te vragen maar deze dan veel te laat kreeg, zonder dit op enige manier concreet te onderbouwen. Er wordt zelfs niet verduidelijkt, ook niet voor de Raad van State, wanneer deze cursussen werden gevraagd. Minstens blijft het niet onbesproken aangezien de beroepscommissie vaststelt dat "Voor Sofiane, zoals voor elke andere leerling, [...] het lesmateriaal en leerstofoverzicht beschikbaar [was]". Verzoeker toont het tegendeel in de huidige stand van de procedure niet aan. Overigens geldt ook hier, zo lijkt, hetgeen reeds is overwogen in verband met het ontbrekende belang om mogelijke gebreken in de pedagogische begeleiding aan te voeren.

12. Ook de grief dat de "aangekaarte clausulering en voorgestelde richtingen van Informatica en Vliegtuigtechnieken" onbesproken blijven overtuigt niet *prima facie*.

De algemene motivering dat met zes jaartekorten slaagkansen in het vervolgonderwijs TSO uiterst klein zijn, in samenhang met de overwegingen over wiskunde en Nederlands lijkt immers het antwoord van de beroepscommissie op de vraag om de clausulering minder ruim te maken te impliceren.

13. Wat voorafgaat leidt tot het besluit dat het enige middel niet ernstig is.

14. Er zij vastgesteld dat verzoeker als stuk 6 bij het inleidend verzoekschrift een ‘schrijven moeder gericht aan de Raad van State’ bijvoegt waarin, zo lijkt, grieven lijken opgenomen die niet samenvallen met het enige in het verzoekschrift aangevoerde middel.

Overeenkomstig artikel 16, § 1, 5°, van het koninklijk besluit van 5 december 1991 ‘tot bepaling van de rechtspleging in kort geding voor de Raad van State’, moet een verzoekende partij in haar verzoekschrift tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid, indien – zoals te dezen – het beroep tot nietigverklaring nog niet is ingediend, onder meer een uiteenzetting geven van de middelen die de nietigverklaring van de akte of het reglement kunnen rechtvaardigen en die zij dus tot staving van haar vordering aanvoert.

Daarom en mede gelet op de uiterst snelle beoordeling vereist in het kader van een procedure bij uiterst dringende noodzakelijkheid, kan in een dergelijke procedure enkel rekening worden gehouden met eventuele middelen zoals die zijn uitgewerkt in het inleidend verzoekschrift zelf. Dit geldt des te meer wanneer die bijlage zoals te dezen niet lijkt te zijn gevoegd bij het verzoekschrift zoals meegedeeld aan de andere partijen zodat ook hun rechten van verdediging werden beperkt nu zij verplicht werden hiervan ter griffie inzage te nemen of afschrift te vragen hetgeen hun tijd om te reageren beperkt.

Daargelaten de vraag of dat stuk 6 effectief bedoeld was als een aanvulling van de middelen in het verzoekschrift, kan er door de Raad van State in de huidige stand van de procedure geen rekening mee worden gehouden.

15. Er is niet voldaan aan deze schorsingsvoorwaarde.

BESLISSING

1. De Raad van State verwerpt de vordering.

2. De verzoekende partij wordt verwezen in de kosten van de vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid, begroot op een rolrecht van 200 euro en een rechtsplegingsvergoeding van 700 euro, die verschuldigd is aan de verwerende partij.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 15 september 2015, door de Raad van State, IXe kamer, samengesteld uit:

Geert Van Haegendoren, kamervoorzitter,

bijgestaan door

Vera Wauters, griffier.

De griffier **De voorzitter**

Vera Wauters **Geert Van Haegendoren**